

บทความวิจัย

เรื่อง คติฆ่าหั่นศพ สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่น

โดย

นางสาวณัฐวดี คุณชมภู

รหัสนักศึกษา 05520749

เสนอ

อาจารย์ ดร.อารีญา หุตินิกะ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2555

ชื่อเรื่อง คดีฆ่าหั่นศพ สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่น

ชื่อผู้วิจัย นางสาวฉวีวดี คุณชมภู

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.อารียา หุคินทะ

ปีการศึกษา 2554

คำสำคัญ สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่น

บทคัดย่อ

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ ตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าต่าง ๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคสมัยว่าสังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม โดยผู้แตงนำมาสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ในสังคมเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวทั้งหมด บทความนี้วิเคราะห์งานเขียนเรื่อง คดีฆ่าหั่นศพ ของนักเขียนสตรีชื่อ นัตสึโอะ คิริ โนะ นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาของสตรีญี่ปุ่นในสังคมนะระบปีตาธิปไตยตามบทบาทและสถานภาพของสตรี ปัญหาของสตรีในสถานภาพภรรยา ปัญหาของสตรีในสถานภาพมารดาและลูกสะใภ้ สตรีในฐานะแรงงานของสังคม และสตรีในสังคมนะวัตุนิยมปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม นวนิยายเล่มนี้ได้นำเสนอบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่นผ่านการสร้างตัวละครหญิงตามแนวทางของสตรีนิยม ซึ่งสะท้อนให้เห็นความปรารถนาของนักเขียนที่ต้องการแสดงออกถึงความไม่เท่าเทียมกันของฐานะเพศชายและหญิงในสังคมของญี่ปุ่น

บทนำ

วรรณกรรมแปลเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงสารที่นักเขียนชาวต่างต้องการจะสื่อ โดยก้าวข้ามผ่านพรมแดนของกำแพงภาษาที่เป็นอุปสรรคกีดขวาง แต่กำแพงนั้นก็พังทลายลงด้วย “วิธีการแปล” วรรณกรรมแปลจะสามารถสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ อีกด้วย ผู้อ่านสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรม ความรู้สึกนึกคิดของชนชาตินั้นไปพร้อมกับความสนุกสนานที่ได้รับจากการอ่าน

อรรถจักร สัตยานุรักษ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ japanization ว่า “ผู้หญิงญี่ปุ่นถูกความคาดหวังของสังคมกำหนดให้รับบทบาทเพียงสองอย่างคือแม่และเมีย เป็นบทบาทที่ต้องอาศัยภูมิปัญญาเดิมในการจรจรโลงเอาไว้มากที่สุด ผู้หญิงญี่ปุ่นและสังคมญี่ปุ่นถูกทำให้เชื่อว่าหน้าที่ของแม่บ้านที่จะต้องเป็นทาสรับใช้สามีและลูกนั้นเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงญี่ปุ่น โดยแท้ ด้วยความคาดหวังและการรับรู้ถึงอัตลักษณ์ของผู้หญิงเช่นนี้จึงเป็นปัจจัยกำหนดให้ผู้หญิงญี่ปุ่นส่วนใหญ่พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด แม่ผู้หญิงที่มีการศึกษาและมีโอกาสทำงานนอกบ้านก็จะยอมออกจากงานเพื่อเป็นแม่บ้านเต็มตัว ภายหลังจากแต่งงาน ผู้หญิงญี่ปุ่นที่แต่งงานแล้วจึงเป็นเหมือนส่วนประกอบที่สำคัญของบ้าน เธอจึงไม่มีทางเป็นตัวของตัวเองได้อย่างแท้จริง เพราะอยู่ภายใต้กรอบความคิดที่ให้หุ้มทักกับความเป็นแม่และเมีย แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ผู้หญิงญี่ปุ่นยังคงยึดถือคุณค่าเดิมของความเป็นผู้หญิง การสร้างความรับรู้และความคาดหวังของสังคมทำให้ผู้หญิงเริ่มตั้งคำถามว่าทำไมผู้หญิงถึงต้องเป็นแม่บ้าน ขณะที่ผู้ชายมีชีวิตในการทำงานและมีชีวิตส่วนอื่นๆ นอกบ้านได้ แต่ผู้หญิงกลับมีพื้นที่เพียงในบ้านเท่านั้น สำหรับสังคมญี่ปุ่นแม่บ้านเป็นคำที่มีความหมาย เพราะกลายเป็นสถาบันหลักที่ก่อให้เกิดการถ่ายทอดความเฉพาะของผู้หญิง การเป็นตลาดภายในให้แก่อุตสาหกรรม การดูแลและจรจรโลงระบบครอบครัวแผนใหม่ และเปิดโอกาสให้ผู้ชายแสวงหาความรู้และการทำงานอย่างเต็มที่ ขณะที่ผู้หญิงญี่ปุ่นยอมเปลี่ยนตนเองมาสู่การใช้ชีวิตภายในพื้นที่เฉพาะภายในบ้าน ซึ่งเมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจความคิด และความคาดหวังของสังคมญี่ปุ่นที่มีต่อผู้หญิงญี่ปุ่น รวมถึงสถานภาพและบทบาทที่ผู้หญิงญี่ปุ่นถูกกำหนดในสังคม”

สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่นที่ยกมาเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างเด่นชัดในนวนิยายเรื่อง OUT หรือคิดมาหั่นศพ ของนัตสึโอะ คิริโนะ (Natsuo Kirino) นักเขียนสตรีชาวญี่ปุ่นเป็นนวนิยายแนวสืบสวนเล่มแรกที่ได้เข้าชิงรางวัลเอ็ดการ์ของนักเขียนนวนิยายสืบสวนแห่งอเมริกา ได้รับการจัดอันดับเป็น BEST SELLER อีกทั้งได้รับรางวัลจากสมาคมนักเขียนนิยายสืบสวนญี่ปุ่นในปี 1998 และยังได้รับการสร้างเป็นภาพยนตร์แล้ว

นวนิยายเล่มนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับแม่บ้านสี่คนที่ทำงานชั่วคราวกะดึกในโรงงานเป็นตัวแทนของผู้หญิงญี่ปุ่น มาซาโกะ หญิงเก่งทำงานตัดเย็บผู้ชาย แต่ถูกบีบให้ออกจากงาน 'ไม่มีโอกาส' ได้เลื่อนตำแหน่งเพราะเป็นสตรี โยชิเอะ หญิงชราที่มีหน้าที่ทางศีลธรรม ต้องเลี้ยงดูแม่สามีที่ป่วยเป็นอัมพาตหลังจากสามีตาย มีลูกสาวใจแตกสองคนที่พร้อมจะสร้างปัญหาให้เธอ ยาโยอิ แม่บ้านสาวสวยที่ต้องกล้ำกลืนอยู่กับสามีเลวร้าย และคุนิโกะ สาวร่างอ้วนบ้าเบรนต์เนมจนเป็นหนี้บัตรเครดิต เป็นตัวแทนของผู้หญิงยุคฟองสบู่ มีแต่ความหื่นอยากวัตถุไม่อาจควบคุมค่าใช้จ่ายได้อีกแล้ว ทั้งสี่ตัวละครสะท้อนให้เห็นสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่นที่ถูกกำหนดจากสังคมแบบปีศาจไปโดยที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ เพศหญิงอยู่ภายใต้การกดขี่ของเพศชาย มีหน้าที่คอยปรนนิบัติรับใช้ผู้ชาย ไม่มีสิทธิ์มีเสียง ทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่และมีบทบาททางสังคมน้อยมาก

ในแง่ของการนำเสนอ นัตสึโอะ คิริโนะ ดำเนินเรื่องโดยเล่าเรื่องสลับไปมาระหว่างมุมมองชีวิตของแต่ละตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตัวละครหญิงในเรื่องที่มีลักษณะนิสัยและปมปัญหาชีวิตแตกต่างกัน โดยแบ่งเป็นบทต่อบทอย่างชัดเจน บทแรกเริ่มที่ตัวละครเอก มาซาโกะ คาโทริ ที่ทำงาน โรงงานบรรจุอาหารกล่องตอนกลางคืน กล่าวถึงมุมมองชีวิตของเธอและเพื่อนร่วมงานอย่างคุนิโกะ โยชิเอะ และยาโยอิ บทต่อมาเป็นเรื่องราวของตัวละครหญิงแต่ละตัวที่บรรยายถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง โดยนัตสึโอะ คิริโนะ ใช้กลวิธีการแบ่งบทให้ตัวละครสลับกันเล่าเช่นนี้ตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งทำให้เห็นสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่นผ่านการสร้างตัวละครหญิงตามแนวทางสตรีนิยมที่แสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ซึ่งผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบในทุกบริบทของสังคม สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงญี่ปุ่นที่สังคมแบบปีศาจไปโดยกำหนดให้เป็นแม่บ้านเพื่อทำหน้าที่แม่และเมียให้ดีที่สุด ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอไว้ เช่น

Robert Goddard (2543 : 16) กล่าวว่า บทบาททางเพศหมายถึงกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม จะสามารถอธิบายกลไกในการพัฒนาการของบทบาททางเพศด้วยวิธีเดียวกันกับการอธิบายกลไกในการเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์นั่นเอง ถึงจะบ่งบอกได้ตั้งแต่แรกเริ่มว่าเด็กแรกเกิดนั้นเป็น เด็กผู้ชายหรือเด็กผู้หญิง แต่เด็กแรกเกิดเหล่านั้นก็ยังไม่มียิ่งที่เรียกว่าบทบาททางเพศในทันที จนกระทั่งพวกเขาได้เจริญเติบโต สังคมจะค่อย ๆ หล่อหลอมแบบอย่างของพฤติกรรมให้เหมาะสมกับเพศของเขาผ่านสถาบันต่าง ๆ ของสังคม

ปราณี (2544 : 110) กล่าวว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการศึกษาระดับ สถานภาพและบทบาทของผู้หญิง ก็คือ อะไรเป็นปัจจัยที่กำหนดสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง จะให้คำอธิบายหรือให้เหตุผล ต่อความแตกต่างของฐานะของผู้หญิงในสังคมหนึ่ง ไปยังอีกสังคมหนึ่ง ได้อย่างไร การอธิบายถึงความแตกต่างของสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงก็คือความอยู่รอดในสังคมที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการสืบ ต่อเผ่าพันธุ์ การผลิตเพื่อยังชีพ และการป้องกันตนเองจากข้าศึกและศัตรู โดยเฉพาะบทบาทในการ เลี้ยงดูให้กำเนิดบุตรของผู้หญิงนั้น เชื่อว่ามีส่วนจำกัดบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้หญิง

หากพิจารณาจากที่นักวิชาการทั้งสองกล่าวไว้จะเห็นได้ว่าสังคมมีส่วนสำคัญในการกำหนด สถานภาพและบทบาททางเพศ ทำให้สตรีมีฐานะและบทบาททางสังคมตามความคาดหวังของสังคม ทำให้เกิดการกดขี่ทางเพศที่ทำให้ผู้หญิงต้องยอมจำนนที่เรียกว่าระบบปิตาธิปไตย(patriarchy) ที่ให้อำนาจความเป็นใหญ่แก่ผู้ชาย และทำให้ชีวิตของผู้หญิงตกอยู่ในสภาพที่เป็นรอง ซึ่งไม่ได้มีความหมายเพียงแค่นั้นแต่ได้มากำหนดกฎเกณฑ์ กำหนดวิถีชีวิตของผู้หญิงให้ดำเนินไปในสภาพที่ไม่สามารถเลือกหรือกำหนดแบบแผนชีวิตของตนเองได้ ความล้าหลังของอำนาจปิตาธิปไตยได้แผ่ซ่านไปทุกพื้นที่เมื่อมีการนำไปเชื่อมโยงกับสิ่งต่างๆ ในสังคม ไม่จะเป็นเรื่องการกดขี่ด้านสถานภาพแรงงาน สตรี การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ภาระหน้าที่ที่สตรีต้องแบกรับ หรือการทำให้สตรีเป็นไปตามมาตรฐานของปิตาธิปไตย เป็นสิ่งที่นำเสนออย่างเด่นชัดในนวนิยายเรื่อง OUT หรือ คดีฆ่าหั่นศพ

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาของ นัตลีโอะ คิริ โนะ ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงก็สามารถทำอะไรหลายอย่างได้เท่าเทียมกับผู้ชาย เมื่อนำการวิจารณ์แนวสตรีนิยมมาวิเคราะห์แล้วพบว่า การวิจารณ์นวนิยายแนวสตรีนิยม คือการศึกษานวนิยายโดยใช้มุมมองของ

ผู้หญิงศึกษาการตีความตัวบทใด ๆ ที่เขียนด้วยความตั้งใจให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางเพศสภาพ หรือเป็นงานเขียนที่เน้นมาที่ตัวละครผู้หญิง นอกจากนี้การวิจารณ์นวนิยายแนวสตรีนิยมยังชี้ให้เห็นว่าหญิงและชายมีมุมมองที่ต่างกันในด้านตัวบทแต่ละครั้งและการสร้างการรับรู้และการตีความที่ต่างกันในการอ่านตัวบทแต่ละครั้งอีกด้วย (อารีญา หุคินทะ ๒๕๖๕ : ๒๐๗) อีกทั้งยังเป็นการวิจารณ์ที่นำเสนอแนวคิดมุมมองในเรื่องของความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย การวิจารณ์นวนิยายแนวสตรีนิยมมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างวรรณกรรมของผู้หญิงที่มีลักษณะเฉพาะตัวและเป็นการสะท้อนสภาพสังคมที่เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ โดยผู้หญิงต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจชายเป็นใหญ่ ตั้งแต่ครั้งอดีต การวิจารณ์แนวสตรีนิยมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีสิทธิ์ในการเสนอความคิดเห็นของตนเองโดยการใช้มุมมองใหม่ ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม ดังนั้นการวิจารณ์นวนิยายแนวสตรีนิยมจึงเป็นการเปลี่ยนมุมมองในการศึกษานวนิยายโดยเฉพาะในโลกตะวันตกที่แต่เดิมเพศชายจะเป็นผู้เขียนและผู้วิจารณ์เท่านั้น และยังทำให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ ในการสร้าง การอ่าน และการตีความนวนิยายอีกด้วย ซึ่งเห็นได้จากนวนิยายเรื่องนี้ที่ดำเนินเรื่องโดยตัวละครสตรีที่ถูกกดขี่จากสังคมที่มีลักษณะแบบชายเป็นใหญ่ที่ทำให้ผู้หญิงต้องรับภาระหน้าที่จากสถานภาพและบทบาทที่สังคมกำหนด

ผลการวิจัย

มาซาโกะ : สถานภาพแรงงานสตรีและความไม่เสมอภาคในการทำงาน

ภายใต้การกดขี่ทางเพศที่ทำให้ผู้หญิงต้องยอมจำนนที่เรียกว่าระบบปิตาธิปไตย (patriarchy) ที่ให้อำนาจความเป็นใหญ่แก่ผู้ชาย และทำให้ชีวิตของผู้หญิงตกอยู่ในสภาพที่เป็นรอง สังคมปิตาธิปไตยได้มากำหนดกฎเกณฑ์ กำหนดวิถีชีวิตของผู้หญิงให้ดำเนินไปในสภาพที่ไม่สามารถเลือกหรือกำหนดแบบแผนชีวิตของตนเองได้ ความล้าหลังของอำนาจปิตาธิปไตยได้แผ่ซ่านไปทุกพื้นที่เมื่อมีการนำไปเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงนวนิยายเรื่อง คิซึมาฮันสพ ที่นำเสนอประเด็นปัญหาเรื่องสถานภาพของผู้หญิงญี่ปุ่น ประเด็นที่เห็นเด่นชัดคือ วิธีการนำเสนอเรื่อง โดยการแบ่งบทตอบท โดยให้ตัวละครแต่ละตัวสลับกันเล่าเรื่อง ทำให้เข้าใจและเห็นประเด็นปัญหาของแต่ละตัวละครอย่างชัดเจน

ความไม่เสมอภาคในการทำงานของหญิงและชายในบริษัทญี่ปุ่นได้สะท้อนผ่านตัวละครมาซาโกะ ซึ่งเป็นตัวเอกฝ่ายหญิงในเรื่อง

มาซาโกะเข้าทำงานที่บริษัท T สิ้นเชื่อและเงินกู้ นับตั้งแต่เรียนจบมัธยมปลาย และทำงานที่นั่นนานยี่สิบสองปี มาซาโกะเป็นพนักงานสตรีอายุมากที่สุดของบริษัท สิ่งที่ทราบดีที่สุดเห็นจะเป็นการทำงานหนัก ความทุ่มเทให้กับงานในวันที่เหลือของปี ไม่มีใครเห็นคุณค่า ไม่เคยได้รับการเลื่อนขั้น ไม่มีงานอื่นนอกเหนือจากงานระดับเสมียน งานแรกงานเดียวกับที่เธอทำในวันแรกที่เข้ามาทำงานในบริษัทนี้ แม้เธอจะตอบรับเข้าทำงานแปดโมงเช้า และทำงานอยู่ถึงสามทุ่มทุกคืน ไม่ว่าจะทำงานหนักแค่ไหนหรือว่าทำงานได้ดีเพียงใด เธอก็ไม่ได้เล่นบทอื่นนอกจากตัวประกอบ การตัดสินใจสำคัญ ๆ จะเป็นของเพื่อนร่วมงานชายที่เข้ามาทำงานพร้อมกัน แต่ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้ากันหมดแล้ว แม้แต่เด็กใหม่ก็ยังได้เลื่อนไปอยู่ตำแหน่งที่สูงกว่าเธอ

(นัตซีโอะ คิริโนะ 2548 : 212-213)

จากตัวอย่างที่ยกมานั้น เป็นการบรรยายถึงความไม่เท่าเทียมกันทางสถานภาพการทำงานของชายและหญิงในสังคมญี่ปุ่นผ่านตัวละครมาซาโกะ ที่บรรยายถึงสถานภาพการทำงานของเธอที่เข้าทำงานบริษัทในตำแหน่งเสมียนตั้งแต่เรียนจบชั้นมัธยมโดยไม่รับการเลื่อนขั้นใด ๆ ตลอดระยะเวลาที่ทำงานถึงยี่สิบสองปี ทั้งที่เพื่อนร่วมงานชายและคนที่เข้าทำงานใหม่ก็ยังได้เลื่อนตำแหน่งสูงกว่าเธอ แสดงให้เห็นว่าระบบปีตาชิปโดยได้จำกัดสถานภาพการทำงานของผู้หญิงญี่ปุ่นไว้เพื่อไม่ให้ผู้หญิงมีหน้าที่การงานเหนือกว่าผู้ชาย ตัวอย่างนี้นับว่าสอดคล้องกับแนวคิดของดร.ขุนทอง อินทร์ไทยได้กล่าวไว้ในรู้จักญี่ปุ่น : เศรษฐกิจ สังคมถึงแรงงานสตรีว่าในญี่ปุ่นบทบาทในการทำงานของสตรีมีอยู่จำกัดมาก โดยปกติเมื่อเรียนหนังสือจบก็จะเข้าไปทำงานในบริษัท ส่วนมากก็ทำงานระดับเสมียนหรือคอยขนน้ำชาต้อนรับแขกของบริษัท ยิ่งทำงานไปนาน ๆ อัตรารายได้ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงก็จะยิ่งแตกต่างกันออกไป และโอกาสที่จะได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญของบริษัทก็เป็นที่ได้น้อยมาก เงินเดือนเฉลี่ยของสตรีได้เพียงครึ่งหนึ่งของผู้ชาย ถ้านับโบนัสด้วยจะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน สตรีมีโอกาสหางานมีเกียรติในสังคมได้น้อยมากแม้ว่าคนจะมีความสามารถก็ตาม

วันหนึ่งเธอมีโอกาสดูเห็นเงินเดือนของเพื่อนร่วมงานที่เข้ามาทำงานพร้อมกัน เธอแทบสติแตกในบัคคล ชายผู้นั้นได้เงินมากกว่าเธอถึงสองล้านเยนต่อปี ในขณะที่เธอทำงานมานานยี่สิบปี ได้รับเงินเดือนแค่ 4,600,000 เยน ต่อปี หลังจากคิดทบทวนอยู่นาน เธอเดินตรงไปขอพบหัวหน้าส่วนผู้เข้ามาทำงานในช่วงเวลาเดียวกับเธอ ขอเลื่อนไปทำงานในตำแหน่งฝ่ายบริหารและรับงานระดับเดียวกันกับเพื่อนร่วมงานชาย

(นัตซึโอะ คิริโนะ 2548 : 213)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงระบบปีตาชิปไตโยที่เลือกปฏิบัติให้ผู้ชายมีความก้าวหน้ามากกว่าผู้หญิงทั้งตำแหน่งหน้าที่และเงินเดือนทั้ง ๆ ที่เข้ามาทำงานพร้อมกันทำให้มาซาโกะไม่พอใจและหมดความอดทนในความไม่ยุติธรรมนี้ เธอจึงตัดสินใจขอเลื่อนตำแหน่งไปทำงานระดับเดียวกันกับผู้ชาย ผลที่ได้คือ เธอถูกคนในบริษัทรวมหัวกันกีดกันและกลั่นแกล้งเธอ

จากนั้นมาเธอถูกกีดกันจากคนในบริษัทโดยการให้ร้ายว่าเธอทะเลาะทะเลาะขานมักใหญ่ใฝ่สูง ทำให้มาซาโกะ ถูกโดดเดี่ยว ในอีกทางพนักงานชายรวมหัวกันใช้งานเธออย่างหนักทั้งถ่ายเอกสารหรือยกน้ำชามาต้อนรับแขก ทำให้เธอไม่มีเวลาทำงานของตนเองให้เสร็จตามกำหนด เธอจึงต้องทำงานล่วงเวลาดีกว่าเดิม คุณภาพงานลดลงกะเนน การประเมินผลงานต่ำก็ไม่มีสิทธิ์ได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง

(นัตซึโอะ คิริโนะ 2548 : 213)

จากตัวอย่างทำให้เห็นว่าผู้หญิงญี่ปุ่นต้องเผชิญกับการกีดกันและอคติในรูปแบบต่าง ๆ จากระบบปีตาชิปไตโย อย่างตัวละครมาซาโกะที่เรียกร่องสิทธิในการทำงาน แต่ผลที่ได้คือเธอถูกกีดกันและกีดกันจากคนในบริษัท หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นการกีดกันมาซาโกะในที่ทำงานเป็นไปตามอุดมการณ์ภายใต้ระบบปีตาชิปไตโยที่ต้องการกคให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชาย เป็นการแฝงนัยยะว่าไม่ให้มาซาโกะคิดเท่าเทียมชาย

วันหนึ่งเธอพบความผิดพลาดสาหัสที่เจ้านายตัดสินใจสั่งงาน เธอถือคำสั่งนั้น ไปให้เจ้านายดู เจ้านายคุดำ
ดิเคียนด้วยถ้อยคำสาหัส ‘เจ้านาย’ ที่อายุอ่อนกว่าเธอหลายปี ไร้ประสิทธิภาพในการทำงาน

“แกหุบปากให้สนิท...” เจ้านายตะคอกไล่ ถึงขั้นกางมือตบ เกิดเรื่องหลังเลิกงาน ไม่มีพยานรู้เห็น แต่
เหตุการณ์ครั้งนี้ถึงแผลเป็นในใจ ทำไมการได้เป็นผู้ชายถึงได้เสริมเพิ่มความสำคัญให้ได้มากขนาดนั้น? หรือเป็น
เพราะเรียนจบมหาวิทยาลัย? ประสบการณ์และความมุ่งมั่นตั้งใจของเธอไม่นับเลยหรือ? เธอก็คงจะหางานใหม่ แต่
เธอชอบงานในวงการการเงิน แต่ที่ว่าหลังจากเกิดเหตุเธอทราบดีว่างานอาชีพของเธอที่นี้จบสิ้นแล้ว

(นัตซีโอะ คิริโนะ 2548 : 214)

จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เห็นว่าระบบบิดาธิปไตยให้อำนาจความเป็นใหญ่แก่ผู้ชายในหน้าที่
การทำงาน แม้ว่าอายุหรือประสบการณ์จะน้อยก็ยังให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าที่จะเลือกผู้หญิงเข้า
มาทำงานในตำแหน่งสูงกว่า จากเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้มาซาโกะรู้สึกเจ็บปวดและหมดหวังเป็นอย่างมาก
เมื่อบริษัทเกิดภาวะฟองสบู่แตก มาซาโกะก็ถูกส่งย้ายให้ไปทำงานที่ต่างจังหวัด แต่มาซาโกะมี
ครอบครัวคือสามีและลูกที่ต้องดูแล จึงต้องลาออกจากงาน จะเห็นได้ว่าจากตัวละครมาซาโกะต้องตก
อยู่ในสภาพที่เป็นรอง ด้วยความเชื่อทางสังคมญี่ปุ่นว่า “ผู้ชายทำงาน ผู้หญิงอยู่บ้าน” ได้แบ่งแยก
บทบาทชายให้ทำงานด้านการผลิต ส่วนผู้หญิงให้ดูแลบ้านซึ่งเป็นบทบาทที่สังคมญี่ปุ่นยอมรับกันว่า
เหมาะสมและถูกต้อง ลักษณะทางสรีระที่ต้องให้กำเนิดลูกเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้หญิงอยู่กับบ้าน
เป็นไปตามระบบบิดาธิปไตยที่ทำให้ผู้หญิงต้องยอมจำนน

ยาโยอิ : ความรุนแรงในครอบครัว

สถานภาพและบทบาทของสตรีที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ นอกจากประเด็นสถานภาพ
บทบาทในการทำงานของสตรีแล้ว ยังมีประเด็นเรื่องสถานการณ์ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว
ดังที่ปรากฏในตัวละครยาโยอิ แม่บ้านสาวที่ต้องกล้ำกลืนอยู่กับเคนจิสามีที่ไม่มีความรับผิดชอบเอาแต่
เล่นการพนัน ดิดผู้หญิง ไม่เลี้ยงดูครอบครัวและยังใช้ความรุนแรงกับยาโยอิ ทำให้เธอต้องเก็บความ
ทุกข์ใจไว้เพียงลำพัง

เมื่อสามเดือนก่อนหน้านี้นี้ เคนจิไม่มีของเงินเดือนมามอบให้เป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน เธอกับลูกน้อยยังชีพด้วยเงินค่าจ้างจากการทำงานกะดึกในโรงงาน เหลืออดเหลือทนแล้ว

เธอเลือกเขาเพราะเขาทุ้มเทพะน้ำพระนอล้ำหน้าผู้อื่น จวบจนถึงวันแต่งงาน ทุกสิ่งทุกอย่างดูคล้ายจะเป็นฝันสีชมพูที่ทอดยาวไปชั่วกาลนาน แต่เมื่อครองคู่กันแล้ว ฝันหวานของยาโยอิเริ่มจืดจาง เคนจิทิ้งเธอฝ่าบ้าน ออกไปค้มเหล้าเมามาขายและเล่นการพนัน ไม่นานนักยาโยอิจับเจ้าอ้าวร้างอยู่ในบ้านตามลำพัง

(นัตซึโอะ คิริ โนะะ 2548 : 77)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศ ซึ่งผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบในทุกบริบทของสังคม ขณะที่ผู้หญิงต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกอยู่บ้าน อาศัยเงินเดือนของสามีเป็นค่าใช้จ่าย แต่สามีกลับติดสุราและการพนันไม่สนใจความเป็นอยู่ของครอบครัว ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวด้วยความคาดหวังของสังคมญี่ปุ่นที่กำหนดให้รับบทบาทเพียงสองอย่างคือแม่และเมีย เป็นปัจจัยกำหนดให้ผู้หญิงญี่ปุ่นส่วนใหญ่พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ยาโยอิพยายามอดคณินทำหน้าที่แม่และเมียที่ดีแล้ว แต่เคนจิสามีคอยหาเรื่องทะเลาะและทำร้ายร่างกาย เธอจนเจ็บช้ำ

เธอรู้สึกเหมือนมีเสากระทุ้งเข้ากลางอก ร่างร่วงผล็อยลงไปกองบนพื้นแทบสิ้นสติด้วยความเจ็บปวด เธอร้องคราง ร่ำม้วนเป็นก้อน จากนั้นของหนักทุบซ้ำเข้ากลางหลัง เธอรืดรื่อออกมา

“สาตเฮีย...” เคนจิแผดเสียงลั่น เธอมองเห็นทางหางตา มั่นขมมีอกสิ่งสันหัดในตอนที่มีมันเดินเข้าไปในห้องน้ำ เธอร้องคราง นอนขดตัวอยู่บนพื้นอีกนาน

เมื่ออาการชาลง รอยช้ำแดงเรื่ออยู่ใต้เต้านม รอยแดงดูเหมือนจะเป็นสัญญาณบ่งบอกว่าเธอกับเคนจิไม่อาจร่วมชีวิตกันได้สืบไปแล้ว

(นัตซึโอะ คิริ โนะะ 2548 : 77)

ยาโยอิลุกขึ้นยืน เช็ดน้ำตา คิ้วส่ำเซ็ดตัวมาหุ้มกาย เธอไม่อยากให้ลูกเห็นรอยข้ำหรือน้ำตา แต่ความรู้สึก เปลี่ยวเหงาเข้มข้นที่มาพร้อมกับการตระหนักทราบว่า เธอต้องแบกรับการกดขี่นี้ตามลำพัง ทำให้น้ำตาทะลักออกมา อีกรอบ สิ่งเลวร้ายที่สุด ความเจ็บปวดนั้นมาจากคนใกล้ชิด

(นิตซีโอะ คิริโนะ 2548 : 77)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงในครอบครัวจากผู้เป็นสามี ทำให้เกิดความเจ็บช้ำทั้ง ทางกายและจิตใจ ผลักดันให้ตัวละครยาโยอิเกิดความรู้สึกเกลียดชังในตัวสามีจนตระหนักได้ว่าไม่ อาจใช้ชีวิตคู่ด้วยกันได้อีกแล้ว

ความเกลียด...นั่นละคำที่ใช้บรรยายความรู้สึกนี้ คำที่ผุดขึ้นมาในใจ ในตอนที่ยาโยอิมองร่างเปลือยเปล่า ของหญิงวัยสามสิบสี่ปีในกระจกเงาเต็มตัว บริเวณลิ้นปี่มีรอยข้ำเขียว รอบหมัดที่สามีกระหู่เข้ากลางอกในคืนที่ผ่านมา...ความรู้สึกใหม่ผุดขึ้นมาสู่ผิวหน้า ไม่นะ ความรู้สึกแบบนี้มีซ่อนอยู่ในใจนานแล้ว เธอสำหน้าไปมา หญิงใน กระจกเงาส่ายหน้ารับ แน่แน่นอน มีความรู้สึกนี้อยู่แล้ว เพียงแต่ไม่อาจหาคำนิยามมากลัดคิดได้เท่านั้น ในทันทีที่เธอ รู้สึกถึง ‘ความเกลียด’ ความหมายของคำแพร่กระจายเหมือนเมฆดำแผ่มาปกคลุมชีวิตจนไม่มีอะไรอื่นเหลืออยู่ในใจ อีกต่อไปแล้ว

“มันทำขี้ไม่ได้...” เธอ โพล่งออกมาดัง ๆ น้ำตาทะลักออกมาเป็นสาย

(นิตซีโอะ คิริโนะ 2548 : 73)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครยาโยอิเองก็พยายามปฏิเสธความรู้สึกเกลียดชังที่มีต่อสามี ด้วยการสำหน้าไม่ยอมรับความรู้สึกบนใบหน้าของเธอที่ปรากฏในกระจกเงา แต่ภาพที่ปรากฏใน กระจกเงาคือเธอสำหน้ารับ แสดงถึงความรู้สึกลึก ๆ ในใจของเธอ

เคนจิกลับบ้านก่อนเวลา เธอพบเคนจิงั่งที่ขอบชานไม้หันหลังให้เธอ แผ่นหลังของเขาเป็นฝุ่นมอมแมม ดู เหมือนจะไม่วู้ตัวว่าเธอเดินเข้ามาใกล้ ความคิดของเธอย้อนกลับไปหาคืนที่ผ่านมา ความเกลียดชังทะลักขึ้นกลางอก น่าจะดีกว่าถ้าคนสารเลวแบบนี้จะไม่กลับบ้าน...น่าจะดีที่จะไม่ได้เห็นหน้ากันอีก

“โอ...” เคนจิกลับมาหา “...ยังไม่ออกไปทำงานอีกหรือ?” หน้าตาขบขันเหมือนมีเรื่องชกต่อยกันมา เลือดไหลออกจากรอยแตกที่ริมฝีปาก ยาโยอินิ่งเงยขึ้นอยู่กับที่ พยายามข่มใจควบคุมความ โกรธร้อนแรงในอก

“มีอะไรหรือ?...” เคนจิพึมพำออกมา คล้ายกับไม่ทราบถึงความโกรธแค้นเคือง “...ทำตัวให้น่ารักเสียบ้าง ไม่ได้เลยหรือไง?”

ความข่มขืนของเธอขาดฝั่ง เธอปราดเข้าไปหา เข็มขัดในมือคล้องรอบคอ คิงรูดริค

เคนจิส่งเสียงครอก พยายามเบือนหน้ากลับมาหา ยาโยอิออกแรงดึง เคนจิหอบหาอากาศหายใจ ปลายนิ้ว พยายามสอดเข้าไปข้างเข็มขัด แต่แผ่นหนังกีดเข้าไปในผิวแล้ว ยาโยอิเบิกตาจ้องเขม็งที่ปลายนิ้วเขี่ยเข็มขัดหนึ่ง เธอ ออกแรงกระชาก ล่าคอของสามีบิดในองศาแปลกตา ปลายนิ้วส่ายไหว ไร้ความหมายกลางอากาศ มันต้องทุกข์ ทรมาณกว่านี้ เธอคิดในใจ มันไม่มีสิทธิ์จะใช้ชีวิตแบบนี้ เพ้าชายของเธอปักหลักรัดแน่นบนพื้น เพ้าชวายนเข้ากลางหลัง เสียงครอกเหมือนกบครางดังในล่าคอ รู้สึกดีเหลือเกิน เธอบอกตัวเอง นับเป็นเรื่องประหลาด เธอไม่ทราบมาก่อนว่า มีความเหี้ยม โหดเช่นนี้อยู่ในตัว แต่ทุกวินาทีที่เห็นสะใจยิ่งนัก

(นัตซึโอะ คิริ โนะ 2548 : 78)

“ทำตัวให้น่ารักเสียบ้างไม่ได้เลยหรือไง?” ยาโยอิพูดออกมาดัง ๆ

เธอไม่ทราบว่าเธอยืนอยู่ที่นั่นนานแค่ไหน แต่ท้ายที่สุดก็ได้สติ

(นัตซึโอะ คิริ โนะ 2548 : 79)

จากตัวอย่างเป็นตอนที่ยาโยอิขาดสติปลั่งง่าสามีด้วยเข็มขัด แสดงให้เห็นถึงด้านมืดในจิตใจ ของเธอขณะที่ลงมือปลิดชีวิตสามี นั่นเป็นเพราะบริบทสังคมแบบปิตาธิปไตยที่กดขี่ทางเพศให้ผู้หญิง ต้องยอมจำนนต่อผู้ชาย ไม่สามารถกำหนดแบบแผนชีวิตของตนเองได้ นอกจากคอยปรนนิบัติรับใช้ สามีและลูกตามแบบที่สังคมกำหนด ตัวละครยาโยอิก็พยายามทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุดแล้ว แต่ เคนจิ สามีกลับว่าเธอ “ทำตัวให้น่ารักเสียบ้างไม่ได้เลยหรือไง?” ทำให้ยาโยอิเกิดโทสะจนนำไปสู่การ ฆาตกรรม เพราะในญี่ปุ่นผู้หญิงที่ทำงานบ้านเก่งจะถูกชมว่าเป็นผู้หญิงที่น่ารักและผู้ชายจะมีความชื่น ชอบอย่างมาก เพราะผู้หญิงประเภทนี้จะสามารถเป็นแม่บ้านที่ดีที่สุด และการที่เคนจิว่าเธอแบบนี้ก็ เหมือนกับว่าเธอว่าเป็นแม่บ้านที่ไม่เพียบพร้อมสมบูรณ์ตามที่สังคมญี่ปุ่นคาดหวัง

เขोजึงโทรศัพทขอความช่วยเหลือจากมาซาโกะ

“หนูดองการจะทำยังงั?” มาซาโกะถาม ยาโยอินงังัน ไม่เข้าใจคำถาม “...ฉันหมายความว่าหนูดองการอย่างไรกับเรองนี้ ฉันพร้อมจะช่วยเหลือที่”

“หนู? หนูดองการให้ทุกสิ่งดำเนินต่อไปตามปกติ ลูกของหนูกั้ยังเล็ก...” เสียงของยาโยอิแตกพร่า น้ำตาทะลักออกมาเป็นสาย

(นิตชีโอะ คิริ โนะ 2548 : 80)

จากตัวอย่างเป็นตอนที่ยาโยอิได้สิดิว่าตัวเองทำอะไรลงไป จึงโทรศัพทไปขอความช่วยเหลือจากมาซาโกะ โดยที่เธอยังไม่ลืมนสถานภาพบทบาทและหน้าที่แม่ที่สังคมญี่ปุ่นกำหนดไว้จากการสร้างตัวละครยาโยอิจะเห็นได้ว่าเมื่อผู้หญิงถูกกดดันหรือถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ ผู้หญิงก็มีพลังมากพอที่จะลุกขึ้นสู้

หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าตัวละครยาโยอิและมาซาโกะมีจุดร่วมกัน คือ ความโดดเดี่ยวของผู้หญิงที่เป็นภรรยา มีสามีและลูกอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวแต่เหมือนอยู่ตัวคนเดียว เพราะสมาชิกในครอบครัวไม่ได้มีความรู้สึกผูกพันกัน ดังเช่นตัวละครยาโยอิที่มีสามีไม่มีความรับผิดชอบ เอาแต่เล่นการพนัน ดิดิผู้หญิง ไม่เลี้ยงดูครอบครัวและยังใช้ความรุนแรงกับยาโยอิ ทำให้เธอต้องเก็บความทุกข์ใจไว้เพียงลำพัง และตัวละครมาซาโกะที่มีสามีและลูกอยู่บ้านร่วมกัน แต่ก็ไม่มี การแบ่งปันความรู้สึกใด ๆ ร่วมกัน เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่ สามีแยกไปนอนอีกห้องหนึ่ง ส่วนลูกชายก็เก็บตัวเงียบไม่พูดจากับใครหลังจากถูกไล่ออกจากโรงเรียน ทำให้เธอรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มีความหมายที่จะอยู่ในสภาพที่เหมือนครอบครัวอีกต่อไป ทั้งสองตัวละครจึงพาตัวเองไปสู่โลกแห่งอาชญากรรมในที่สุด

แม่มายญี่ปุ่น : ภาระหน้าที่ที่ต้องแบกรับ

สถานภาพและบทบาทของเพศหญิงที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ นอกจากปัญหาความไม่เสมอภาคในการทำงาน และปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ปัญหาการดูแลคนชราในครอบครัวเป็นอีกปัญหาหนึ่งสำหรับผู้หญิงที่ต้องแบกรับภาระที่นี้ไว้ในฐานะลูกสะใภ้ ภรรยาและลูกสาว โดยเฉพาะลูกสะใภ้ของลูกชายจะถูกคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้ดูแลพ่อแม่ของสามีตามจารีตประเพณีของญี่ปุ่น ซึ่งสะท้อนผ่านตัวละคร โยชิเอะ

อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2548: 156 – 165) ได้กล่าวถึงผู้หญิงญี่ปุ่นไว้ในหนังสือเรื่อง japanization ว่า ผู้หญิงญี่ปุ่นถูกความคาดหวังของสังคมกำหนดให้รับบทบาทเพียงสองอย่างคือแม่และเมีย เป็นบทบาทที่ต้องอาศัยภูมิปัญญาเดิมในการจรดโลงเอาไว้มากที่สุด ผู้หญิงญี่ปุ่นและสังคมญี่ปุ่นถูกทำให้เชื่อว่าหน้าที่ของแม่บ้านที่จะต้องเป็นทาสรับใช้สามีและลูกนั้นเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงญี่ปุ่นโดยแท้ ด้วยความคาดหวังและการรับรู้ถึงอัตลักษณ์ของผู้หญิงเช่นนี้จึงเป็นปัจจัยกำหนดให้ผู้หญิงญี่ปุ่นส่วนใหญ่พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ผู้หญิงญี่ปุ่นที่แต่งงานแล้วจึงเป็นเหมือนส่วนประกอบที่สำคัญของบ้าน เพราะค่านิยมของคนญี่ปุ่น การแต่งงานจะเป็นการแต่งงานระหว่างครอบครัวหนึ่งต่ออีกครอบครัว มิใช่การแต่งงานระหว่างบุคคลต่อบุคคล เห็นได้จากตัวละคร โยชิเอะที่ต้องรับหน้าที่ดูแลแม่สามีที่ป่วยเป็นอัมพาตกว่าหกปีแล้วหลังจากที่สามีเสียชีวิต เงินประกันชีวิตที่ได้มาตอนสามีตายก็ต้องนำมาใช้จ่ายในการดูแลคนป่วย เธอทำงานกะกลางคืนเพราะกลางวันต้องคอยดูแลแม่สามี โยชิเอะเข้าบ้านไม่ได้อยู่กับลูกสาวและแม่สามี ซึ่งอบอวลไปด้วยกลิ่นอุจจาระและปัสสาวะของแม่สามี โยชิเอะต้องทนทั้งกลิ่นและจัดการทำความสะอาดของเสียเหล่านั้น

ทันทีที่โยชิเอะเปิดประตู กลิ่นปัสสาวะผสมขามาเข้า โยชิเอะต้อนรับ ไม่ว่าจะเปิดประตูหน้าต่างให้ลมถ่ายเทในบ้านบ่อยแค่ไหน ไม่ว่าจะลงแรงซักพื้นบ่อยเพียงใด เธอไม่อาจจกักกลิ่นนั้นได้

เธอก็อยากจะทำให้งานในช่วงเวลากลางวัน ดัดจริตที่จะหาใครมาดูแลแม่หัว ทุกคราวที่เกิดปัญหา เธอจะมีฝีมือหาทางแก้ได้เสมอ แต่เรื่องนี้ยิ่งคิดถี่ถ้วน ก็ยิ่งท้อแท้

ปัญหาซับซ้อนสาหัสทำให้เธอถอนหายใจยาว เสียงที่ได้รับการตอบสนองจากห้องคนป่วย

“โยชิเอะ นั่นหนูหรือ?” เสียงอ่อนล้าแผ่วจาง

“ค่ะ หนูกลับมาแล้ว”

“ผ้าอ้อมของจันเปียก” เสียงนั้น แม้จะแว่วออนสุภาพ แต่ก็แจ้งชัดว่าเป็นคำสั่ง

“ได้ค่ะ” โยชิเอะจับน้ำชาอุ่น ดึงตัวเองให้ลุกขึ้นยืน เธอล้มเลือนไปนานแล้วว่าแม่หัวปากร้ายใจดำต่อเธอ มากแค่ไหนในช่วงปีแรกของการแต่งงาน บัดนี้ แม่หัวเป็นเพียงหญิงชราหน้าเวทนาที่ไม่อาจรอดชีวิตสืบไปได้ถ้าไม่มีเธอ

“ไม่มีใครรอดชีวิตสืบไปได้ถ้าไม่มีเธอ... หากคิดเรื่องนี้ให้ถ่องแท้ ความจริงเรื่องนี้เรื่องเดียวเป็นเหตุผลแห่งการมีชีวิตสืบไป

(นัตซึโอะ คิริ โนะะ 2548 : 47)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าโยชิเอะเป็นผู้หญิงที่มีความอดทนสูง แม้จะเคยถูกแม่สามีกลั่นแกล้งมาก่อน แต่เมื่อถึงคราวเจ็บป่วยโยชิเอะก็ยอมดูแลอย่างดี แต่เมื่อต้องยืนทำงานหนักตลอดทั้งคืนในโรงงานอาหารกล่องก็ยอมอดทนจะพักผ่อน แต่โยชิเอะกลับต้องมาเช็ดทำความสะอาดอุจจาระและปัสสาวะของคนป่วย ซ้ำยังถูกรังเร้าให้ช่วยทำอย่างอื่นให้อีก

จะทำอะไรได้มากกว่านี้? ใครจะยื่นมือมาช่วยจุดให้พ้นจากหล่มปลักนี้? ทุกคนจะต้องรอดดำเนินชีวิตสืบไป แม้จะรู้สึกทำงานเหมือนทาส ต้องทำงานสกปรกสารพัด ไม่ทำงานนี้ใครจะทำ? เธอจะต้องทำต่อไปพยายามต่อไป เมื่อใดที่รามือ ทุกชีวิตก็สะบัดดับสูญ เธอจะต้องมองหาเส้นทาง มองหาทางออก

(นัตซึโอะ คิริ โนะะ 2548 : 50)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการกดขี่ทางเพศที่ถูกบูรณาการเข้าสู่วิถีต่าง ๆ ในระบบปีตาธิปไตยของสังคมนิยมที่คาดหวังให้ผู้หญิงรับรู้ถึงอัตลักษณ์ของตนเมื่อแต่งงานแล้วต้องรับบทบาทการเป็นภรรยาและมารดาตามที่สังคมคาดหวัง ความคาดหวังดังกล่าวเป็นปัจจัยกำหนดให้ผู้หญิงทุ่มเทส่วนใหญ่พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ปรากฏในตัวละคร โยชิเอะที่ต้องแบกรับหน้าที่แม่บ้านทำงานหนักทั้งนอกบ้านและในบ้านเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูคนในครอบครัวแทนสามีที่เสียชีวิตไปแล้ว

เธอเปิดฝาหม้อต้มชาบนโต๊ะเดี่ยว พบว่าใบชาที่ต้มดื่มก่อนไปทำงานยังอยู่ในนั้น ในใจทบทวนว่าจะเสียเวลาและแรงกายมากเท่าใดที่จะเทกากชาทิ้ง ล้างหม้อ แล้วต้มใหม่ การชงน้ำหนักให้ผลด่วนทันใจ ไม่คุ้มค่าการเสียเวลาและเรี่ยวแรงเปลืองเปล่า หากเป็นงานเพื่อคนอื่นเธอพร้อมจะอุทิศทุ่มเทเต็มที่ ถ้าเป็นเรื่องของตัวเอง แทบไม่เสียเวลาใส่ใจทำ เธอรินน้ำอุ่นจากกานกลางหม้อต้มชา นั่งบ้วนน้ำจืดไปจิบน้ำชาไร้รสชาติ

(นัตซีโอะ คิริ โนะ 2548 : 46)

“โยชิเอะ...” เสียงแม่สาว คราวนี้ไม่กดขี่ความรำคาญใจ โยชิเอะเก็บรวมฝ้ายอ้อมที่ซักน้ำแล้วเก็บลงเครื่องซักผ้า เดินย้อนกลับเข้ามาในห้องนอน ออกแรงสาหัสอีกครั้งยกตัวเปลี่ยนชุดนอนชุ่มเหงื่อ เปลี่ยนตัวใหม่ให้ จากนั้นเธอป้อนข้าวแม่เต่า เปลี่ยนฝ้ายอ้อมให้อีกครั้ง เวลาเกือบเก้าโมงเช้า เธอเปิดเครื่องซักผ้า ในท้ายที่สุดได้เอนตัวลงนอนข้างแม่เต่า ปกติแล้วทั้งสองจะตื่นราวเที่ยงวัน แต่แม่สาวมักจะตื่นก่อนเวลา บ่นพึมพาย เช้าชี้ให้โยชิเอะลุกขึ้นมาทำอาหารกลางวัน

โยชิเอะได้นอนวันละไม่กี่ชั่วโมง ในตอนบ่ายแทบไม่ได้จับหลักในการดูแลคนป่วย ตอนกลางคืนเธอได้นอนอีกหน่อยก่อนเดินทางไปโรงงาน เวลานอนแตกเสี้ยว รวมกันได้วันละหกชั่วโมงไม่เคยพอ แต่วิถีชีวิตประจำวันเปิดให้ได้เพียงเท่านี้

(นัตซีโอะ คิริ โนะ 2548 : 52)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของสตรีมาย่ออย่างโยชิเอะ ซึ่งถูกสังคมนอห่อล้อมให้เป็นผู้หญิงที่เสียสละตัวเองเพื่อคนอื่น ดังนั้นด้วยหน้าที่ของภรรยา จึงทำให้มีผู้กล่าวว่า

ภรรยาเป็นผู้ที่ตื่นก่อนและนอนทีหลัง และความเป็นภรรยาตามแบบที่สังคมกำหนดก็ได้มีความ สอดคล้องกับความเป็นภรรยาของสังคมญี่ปุ่นที่ผู้หญิงญี่ปุ่นถูกทำให้เชื่อว่าหน้าที่ของภรรยาที่ดีคือ การดูแลรับใช้สามีและพ่อแม่ของสามี

นอกจากต้องคอยดูแลรับใช้แม่สามีแล้ว โยชิเอะยังต้องรับบทบาทแม่ที่ต้องเลี้ยงดูลูกและเป็น ทาสรับใช้ลูกตามคุณสมบัติของผู้หญิงญี่ปุ่น เมื่อลูกสาวของเงินค่าไปทัศนศึกษาเป็นเงินจำนวนมากซึ่ง โยชิเอะไม่มีให้ เธอจึงบากหน้าไปขอความช่วยเหลือจากมาซาโกะที่ช่วยเธอทุกคราวที่มีปัญหาทาง การเงิน เพื่อขอยืมเงินมาจ่ายค่าทัศนศึกษาให้ลูกและเป็นเหตุให้เธอต้องไปพัวพันกับคิซึกะที่นั่น เพราะความจำเป็นบีบบังคับ นั่นเป็นเพราะสังคมญี่ปุ่นกำหนดและคาดหวังให้ผู้หญิงญี่ปุ่นทำหน้าที่ มารดาและภรรยาให้ดีที่สุดที่สุด ดังตัวอย่าง

“ยาโยอิบอกว่าเธอยินดีจะจ่ายเงินให้ กัปตันพอจะทำงานได้ไหม ถ้ามีเงินค่าเหนื่อยพ่วงมาด้วย?” โยชิเอะ เงยหน้า ประหนึ่งว่าผู้ซัดหุนกระตุกสาย ตางมอยู่ในเบ้าฉายแววจนฉาย “...ฉันตอบเธอไปว่าไม่จำเป็นต้องจ่ายให้ ฉัน แต่พอมาคิดแล้ว ก็น่าจะรับเงินมาส่วนหนึ่ง จะได้เป็นธุรกิจตรงไปตรงมา”

“ทำอะไร?...” โยชิเอะกระซิบถาม เหลือกตามองคูร่างไว้วิญญูณของเคนจิ

“กัปตันต้องการทำอะไร? ฉันจะไปต่อรองให้”

“สักแสน Yen?” โยชิเอะเสนอแนะ

“เฮ้ย...น้อยไป สักห้าแสน Yen เป็นไง?”

“ถ้าได้เงินมากขนาดนั้น ก็คงพอขยับขยายหาที่อยู่ใหม่ได้” โยชิเอะพึมพำออกมา “...คุณก็เลยใช้ข้อเสนอนี้ ซื่อตัวฉัน เพราะรู้ว่าอย่างไรฉันก็ไม่มีทางปฏิเสธ” ชดที่ สุดเลย มาซาโกะคิดในใจ แต่ก็แสร้งทำเป็นไม่ได้ยินท่อนท้าย

“ได้โปรด ฉันต้องการความช่วยเหลือ กัปตันไม่ช่วยก็คงไม่มีใครช่วยได้”

“เอาละ เอาละ เป็นอันตกลง” โยชิเอะตอบ เงินก้อนโตดูเหมือนจะละลายกำแพงต่อต้านไปสิ้น

จากตัวข้างแสดงเป็นตอนที่โยชิเอะมาหามาหาโกะเพื่อปฏิเสธให้ความช่วยเหลือเรื่องกำจัดศพของเคนจิเนื่องด้วยเป็นสิ่งที่ไม่ดีศีลธรรม แต่เมื่อมาหาโกะยื่นข้อเสนอเรื่องเงินค่าตอบแทนที่ยาโยอิจะจ่ายให้ด้วยเงินจำนวนมากก็ทำให้โยชิเอะต้องเปลี่ยนใจเพราะสถานการณ์การเงินของเธอที่ต้องแบกรับปากท้องของทุกคนในครอบครัวนั้นฝืดเคือง อีกทั้งต้องหาเงินจำนวนมากเพื่อย้ายที่อยู่ใหม่เพราะบ้านที่เธออยู่นั้นกำลังจะถูกไล่ที่เพื่อสร้างเป็นอพาร์ทเมนต์

ตัวละครโยชิเอะคือตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการรักษาสถานภาพและบทบาทของการเป็นมารดาและภรรยาตามที่สังคมกำหนด ดังตัวละครโยชิเอะที่ต้องแบกรับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวแทนสามีที่เสียชีวิตไป ในการดูแลแม่สามีที่ป่วยเป็นอัมพาตและเลี้ยงดูลูกสาว เธอต้องแม่บ้านทำงานหนักทั้งนอกบ้านและในบ้านเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูคนในครอบครัวจนต้องมาเกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมเพราะต้องการเงินด้วยความจำเป็นบีบบังคับ

คุนิโกะ ความพยายามสร้างตัวเองตามมาตรฐานปีศาจไทย

การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเป็นปัญหาหนึ่งในสังคมแบบบริโภคนิยมที่ให้คุณค่าแก่รูปลักษณ์ภายนอกปรากฏในตัวละครคุนิโกะหญิงอ้วนอับลักษณ์ที่มีความสุขกับการได้ใช้ของแบรนด์เนมราคาแพง แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะสร้างหนี้ท่วมตัวให้กับเธอก็ตาม ทั้งนี้เพื่อกลับไปมด้อยที่เธออ้วนและอับลักษณ์ เธอจึงชดเชยความสวยงามที่ตนเองไม่มีด้วยการใช้ของแบรนด์เนม เช่น เสื้อผ้า ของใช้ เครื่องสำอาง เพื่อให้ตนเองดูดี เป็นที่ยอมรับในสังคม รวมถึงดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้าม จากกรณีนี้ทำให้เห็นว่าผู้หญิงถูกนิยามในอีกแง่มุมหนึ่งว่าเป็นวัตถุทางเพศ เพื่อที่จะสนองความต้องการของผู้ชาย ความสวยที่ถูกมองว่าเป็นคุณค่าหลักของผู้หญิงนั้นนักวิจารณ์แนวสตรีนิยมมองว่าเป็นการกดขี่เอารัศเอาเปรียบผู้หญิง เป็นการทำให้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เป็นการดึงเอาพลังของผู้หญิงซึ่งควรจะไปทำในเรื่องอื่นๆ ไปสร้างสรรค์ในสิ่งอื่นๆ ย้อนกลับเข้าสู่ตัวผู้หญิงเองเพื่อที่จะทำให้ตัวเองสวยงามตามมาตรฐานของปีศาจไทย (ชติดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ 2547 : 16)

ทำไมนะ? ทำไมวันนี้ถึงได้ออกจากบ้านทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้แต่งหน้า? ทำไมปล่อยให้คนอื่นเห็นภาพกางเกง
ยีนกับเสื้อยืด? โทรมซอมซ่อไม่ต่างไปจากกัปตัน!

(นัตซีโอะ คิริ โนะ 2548 : 154)

จากตัวอย่างเป็นตอนที่คุนิโกะได้พบกับจุมงจิ พนักงานหนุ่มหน้าตาดีจากบริษัทเงินกู้ ทำให้
คุนิโกะรู้สึกแย่ที่ตนไม่ได้อยู่ในสภาพที่สวยงาม คุณคิดเพื่อเรียกความสนใจจากชายหนุ่ม แสดงให้เห็นถึง
เหตุผลหลักที่ผู้หญิงจำนวนมากไม่เต็มอกเต็มใจที่จะสละแฟชั่นเครื่องสำอางเพราะพวกเธอได้ถูก
ฝังหัวเรื่องการเน้นความสวยในสังคมชายเป็นใหญ่มาตั้งแต่เด็ก ผู้หญิงเชื่อว่าพวกเธอต้องพยายามอย่าง
น้อยที่สุดก็สวยแบบที่คนทั่วไปยอมรับ มิฉะนั้นเธอจะถูกตราหน้าว่าไม่ใช่ผู้หญิงและไม่เป็นที่
ปรารถนา ผู้หญิงถูกอุตสาหกรรมความสวยบอกแล้วบอกเล่าว่าผลิตภัณฑ์ของพวกเขาเป็นวิธีที่จะ
บรรลุถึงมาตรฐานทั่วไปของผู้หญิงที่ประกันการยอมรับจากสังคมได้ (วิระดา สมสวัสดิ์ 2549 : 82)
ดังตัวอย่าง

ตอนเย็นย่า คุนิโกะแต่งหน้าทาปาก สวมสูทซาเนลเทียมเดินออกจากบ้าน เธอค้อมค้ำนับให้แม่บ้านใน
ละแวกอพาร์ทเมนต์ที่ทำมูกพะยิบพะยิบ หล่อนคงได้กลิ่นน้ำหอมสินะ คุนิโกะคิดในใจ วันนี้ 'โคโโค' ถิ่นรับรอง
ได้ว่าหล่อนไม่มีทางเดาได้ว่าราคาแพงแค่ไหน

(นัตซีโอะ คิริ โนะ 2548 : 42)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคุนิโกะเป็นผู้หนึ่งในสังคมแบบวัตถุนิยมที่วัดกันด้วยเครื่องแต่ง
กาย และเครื่องใช้ภายนอก เธอภูมิใจในรสนิยมราคาแพงของตัวเอง คุณแคลนผู้อื่นที่ไม่ได้ใช้ของ
แบรนด์เนมเหมือนตัวเธอเอง แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องลำบากหาเงินมาใช้หนี้สินจำนวนมากที่กู้มา
ผ่อนรถยนต์นำเข้าและซื้อข้าวของเครื่องใช้แบรนด์เนมเพื่อยกระดับตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

คุณิโกะบิดภุญแจสตาร์ทโฟล์กกอล์ฟ เสียงเครื่องยนต์ครางกระหึ่มเสนาะหูในลานจอดรถ ดีเหลือเกินที่มีรถ
ไว้ใจได้ในที่เปลี่ยวแบบนี้ แม้ว่าเธอจะจ่ายเงินปีที่แล้วกว่าสองแสนเยนเป็นค่าซ่อมรถ

เธอนำรถเข้าจอดของตน รถยนต์คันอื่นเป็นแค่เพียงรถกระบะป้อมรถพื้นเมือง เธออืมใจوابขึ้นมาเมื่อนี้
ถึงรถนอกที่ตนใช้งาน

(นักซีโอะ คิริโนะ 2548 : 35)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครคุณิโกะเป็นผู้นิยมบริโภควัตถุอย่างแท้จริง เธอ
รู้สึกพึงพอใจเมื่อได้เปรียบเทียบกับรถนำเข้าจากต่างประเทศของเธอกับรถยนต์อื่น ๆ แม้ว่าเธอจะเสียเงิน
เป็นจำนวนมากกับรถคันนี้ก็ตาม และเมื่อสามีที่อยู่ด้วยกัน โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสทันท่วงที
ของเธอไม่ไหวจนหนีไป ทำให้เธอไม่มีที่พึ่งทางการเงิน จึงต้องบากหน้าไปยืมเงินจากมาซาโกะทำให้
ตัวเธอเข้าไปพัวพันกับคดีฆาตกรรมของเคนจิ โดยการเอาชิ้นส่วนไปทิ้ง คุณิโกะจึงจำใจทำเพราะ
ต้องการเงิน แต่ด้วยความสับสนของเธอที่นำถุงศพไปทิ้งถึงขยะในสวนสาธารณะทำให้มีคนไปพบ
ชิ้นส่วนศพของเคนจิ เกิดการสอบสวนขึ้น จนทำให้รู้ว่าเป็นศพของเคนจิ ตำรวจจึงจับซาตาเกะเจ้าของ
บ่อนคาสีโนที่มีเรื่องกับเคนจิก่อนตาย เมื่อออกจากคุกมาได้ซาตาเกะจึงตามแก้แค้นทุกคนที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการฆาตกรรมเคนจิ และคุณิโกะก็ถูกซาตาเกะฆาตในที่สุด

เมื่อพิจารณาแล้วคุณิโกะเป็นหนึ่งในตัวแทนของผู้หญิงญี่ปุ่นที่ตกเป็นเหยื่อของสังคมนิยมบริโภคนิยม
จนต้องมีส่วนร่วมในการก่ออาชญากรรมและสังเวชีวิตของตนเองให้กับความหลงใหลสิ่งของ
นอกร่างกาย

บทสรุป

คดีฆาตกรรม หรือ OUI ของ นัตลีโอะ คิริ โนะ นักเขียนสตรีชาวญี่ปุ่น เป็นนวนิยายเกี่ยวกับ สถานภาพและบทบาทสตรีในสังคมญี่ปุ่น สะท้อนปัญหาการกดขี่ผู้หญิงภายใต้สังคมแบบปิตาธิปไตย ที่สังคมกำหนดให้ทำหน้าที่แม่บ้านเพื่อรับใช้สามีและลูกให้ดีที่สุด นัตลีโอะ คิริ โนะ ได้นำเสนอ สถานภาพและบทบาทของสตรีญี่ปุ่นที่รับบทบาทแม่บ้านผ่านตัวละครสตรีทั้งสี่ มาซาโกะ ยาโยอิ โยชิเอะและคุนิโกะ ที่มีลักษณะร่วมกัน คือ เป็นผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้วและต้องแบกรับภาระเพื่อ รักษาสถานภาพและบทบาทที่สังคมหล่อหลอมให้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดภายใต้สังคม แบบปิตาธิปไตยของประเทศญี่ปุ่น โดยตัวละครสตรีทั้งสี่อยู่ในสภาพที่ต้องช่วยทำงานหารายได้เพื่อ ช่วยให้สถานะการเงินในครอบครัวดีขึ้น นวนิยายเรื่อง OUI จึงแสดงให้เห็นทางออกของตัวละคร สตรีแต่ละคนที่มีปัญหาแตกต่างกัน

มาซาโกะนำเสนอปัญหาความไม่เสมอภาคในการทำงานที่ให้อำนาจความเป็นใหญ่แก่ผู้ชาย ยาโยอิสะท้อนปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โยชิเอะนำเสนอปัญหาการดูแลคนชรา จากบทบาทที่สังคมกำหนดให้เป็นแม่บ้านและในฐานะลูกสะใภ้ คุนิโกะสะท้อนปัญหาการใช้ยาเสพติด เพื่อยของหญิงญี่ปุ่นที่ต้องการทำให้ตัวเองสวยงามตามมาตรฐานของปิตาธิปไตย จะเห็นได้ว่าปัญหา ของตัวละครทั้งสี่เกิดจากสังคมญี่ปุ่นที่มีลักษณะแบบปิตาธิปไตยที่ให้อำนาจความเป็นใหญ่แก่เพศชาย ทำให้ผู้หญิงญี่ปุ่นถูกปลูกฝังและกำหนดสถานภาพบทบาทหน้าที่ของตนให้เป็นเพียงแม่บ้านเพื่อ ประนินับดีรับใช้ผู้ชายให้ดีที่สุด

จากการศึกษาพบว่า นัตลีโอะ คิริ โนะ แสดงทางออกของสตรีที่ถูกกดขี่ โดยผลักดันให้ตัว ละครทั้งสี่ทำสิ่งที่คิดเพื่อหาทางออกให้กับปัญหาของตน โดยการเข้าไปพัวพันกับคดีฆาตกรรมเพื่อ กำจัดศพและรับผลตอบแทน และแม้ว่าตัวละครทั้งสี่จะไม่ถูกจับได้แต่ท้ายที่สุดก็ถูกตามแก้แค้นจาก ผลที่ทำเอาไว้ อย่างไรก็ตามผู้เขียนต้องการนำเสนอว่าทางออกจากการเข้าไปพัวพันกับอาชญากรรม ไม่ใช่ทางออกที่แท้จริง เพราะผลสุดท้ายสิ่งที่ได้รับคือ ชีวิตไม่พบกับความสุขเพราะไม่อาจลบเลือน ความรู้สึกจากสิ่งที่ได้กระทำลงไปแล้วได้ ดังตัวละครมาซาโกะ ยาโยอิ โยชิเอะและคุนิโกะที่ไม่

สามารถลบความรู้สึกที่ได้กระทำผิดอาชญากรรมลงไปและไม่สามารถใช้ชีวิตได้ปกติสุข
เหมือนเดิมอีกต่อไป

บรรณานุกรม

เจตนา นาควัชระ. **วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทย

วัฒนาพานิช, 2520.

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. **ภาษาเพศ : อำนาจ เรื่องทางเพศกับพหุนิยมทางจริยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 1.

เชียงใหม่ : ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

ไชยวัฒน์ คำชู. **ญี่ปุ่นศึกษา**. ม.ป.ท, ม.ป.ป.

ดร.ขุนทอง อินทร์ไทย. **รู้จักญี่ปุ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2526.

นิรมล พงุฒาธร. **ผู้หญิงคือมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส, 2536.

นัดซีโอะ คิริ โนะะ. **คดีฆ่าหั่นศพ**. แปลโดย นภดล เวชสวัสดิ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :

เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2549.

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. **ภาษาและวรรณกรรมกับสังคม**.

กรุงเทพมหานคร : พี.เพรส จำกัด, 2539.

อรรถจักร สัตยานุรักษ์. **Japanization**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2548.